

Lausunto

10.01.2025

Asia: VN/34275/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta oikeusavun palkkioperusteista annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Arvon oikeusministeriö, haluan nostaa lausunnossani muutaman asian, jotka tulisi huomioida asetusta antaessa.

Korkein oikeus on antamassaan ennakkoratkaisussaan 2024/71 kohdassa 20 todennut: ”Palkkioasetuksen 6 §:n mukainen 110 euron tuntipalkkio on tullut noudatettavaksi 1.1.2014 lukien, ja hovioikeuden pääkäsittely on pidetty joulukuussa 2022. Asiassa esitetyn selvityksen mukaan elinkustannusten nousu kyseisellä ajanjaksolla on ollut noin 20 prosenttia. Keskimääräinen ansiotaso on tuona aikana noussut suurin piirtein kustannusten nousua vastaavasti. Mikäli tuntipalkkion määrä olisi seurannut kustannus- ja ansiotason kehitystä, se olisi siten hovioikeuskäsittelyn aikana ollut noin 130 euroa. Jos 400 markan tuntipalkkiota olisi korotettu vuodesta 1993 lähtien ansiotason nousua vastaavasti, palkkion määrä olisi asiassa esitetyn selvityksen mukaan ollut noin 155 euroa.”

Nyt oikeusministeriö on esittänyt palkkioperusteen nostamista 120 euroon. Korkein oikeus on ratkaisussaan katsonut kohtuulliseksi palkkioksi vuonna 2022 tapahtuneeseen asiaan 130 tunnilta. Näin ollen palkkion korottaminen 120 euroon ei korjaisi sitä ongelmaa, että korkein oikeus on todennut palkkion määrän liian pieneksi alle 130 euron osalta ja oikeustila jäisi edelleen epäselväksi. Avustaja ei koskaan tietäisi paljonko hän saisi tehtävästä palkkiota etukäteen. Moni avustaja ei tälläkään hetkellä suostu ottamaan oikeusapujuttuja hoidettavakseen, koska niistä tuleva palkkio on hyvin pieni suhteessa tavanomaiseen laskutukseen, siten palkkion määrän tietäminen etukäteen on avustajan oikeusturvan kannalta erityisen tärkeää. Käräjäoikeus voisi noudattaa joko asetusta tai sitten korkeimman oikeuden ennakkoratkaisua, jossa on katsottu alle 130 euron palkkio lainvastaiseksi. Tämä epäselvä oikeustila johtaa uusiin palkkiovalituksiin ja lisää hovioikeuksien sekä korkeimman oikeuden työmäärää. Siten kustannukset nousisivat joka tapauksessa, kun tuomioistuimet keskittyisivät valitusten ratkaisemiseen.

Alalla toimivan työnantajayrityksen puolesta todetaan, että vuodesta 2014 yrityksen kaikki peruskustannukset ovat nousseet ja vaatimukset alalla toimivilta yrityksiltä ovat kasvaneet (mm. tietosuoja-asetuksen vaatimukset ym). Erityisesti alan työntekijöiden palkkaus on noussut paljon ja oikeusprosessien kesto on kasvanut merkittävästi. Koska avustaja saa palkkion käytännössä vasta siinä kohtaa työstään, kun käräjäoikeus antaa asiassa ratkaisun. Näin ollen avustaja joutuu odottamaan omaa palkkiotaan työstä hyvin pitkään. Tämän ajan avustaja joutuu kustantamaan palkkion lainarahalla, jolla on korkohinta. Erityisesti yrityksille, joilla on työntekijäsuhteessa olevia avustajia, aiheuttaa tämä haasteita, koska yritys joutuu käyttämään muuta rahaa palkkojen maksuun, kunnes palkkio saadaan takaisin valtiolta. Tämä aiheuttaa lisäkustannuksia yrityksille ja tekee liiketoiminnasta kannattamatonta, mikä sinällään vaikuttaa siihen, ettei pienituloisilla, vakavista rikoksista epäillyillä tai niillä, keitä varten oikeusavun säännökset ovat luotu, eivät saa riittävää oikeudellista apua, koska heillä ei ole tosiasiallista mahdollisuutta valita avustajaa. Avustajien ei kannata näitä tapauksia ottaa asiaa hoidettavaksi, jos niistä ei saa työn vaativuuteen ja laatu huomioiden kohtuullista korvausta. Siten oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ei toteutuisi.

Oikeusavun palkkion määrän korottamiseen on todellinen tarve, jotta avustajien kannattaa näitä juttuja myös tulevaisuudessa ottaa hoidettavaksi ja siten pienituloisilla sekä vakavista rikoksista syytetyillä on mahdollisuus vielä avustajaan tulevaisuudessa. Kuten Korkein oikeus on ratkaisussaan ansiokkaasti perustellut, tulisi palkkio korottaa ainakin 130 euroon tunnilta. Tämä ei lisäisi kustannuksia merkittävästi, kun huomioidaan vielä se, että nyt esitetty 120 euron tuntipalkkio johtaisi palkkiovalitusten määrän kasvuun ja siten lisäisi kustannuksia tuomioistuimissa. Kiinnitän lisäksi huomiota, että korkein oikeus katsoi 130 euroa tunnilta palkkion kohtuulliseksi vuoden 2022 tapaukseen. Tämän jälkeen kustannukset ovat kasvaneet entisestään ja siten palkkion korottaminen yli 130 euron on perusteltua.

Näin ollen katson, että asetuksessa esitetty palkkion määrä on riittämätön työn vaativuuteen ja liiketoiminnan kustannusten kattamiseen. Siten palkkiota tulee korottaa enemmän kuin palkkiossa on esitetty, ainakin tuohon 130 euroon tunnilta.

Lahdessa 10.1.2025

Aki Nykänen

Hallituksen jäsen, oikeudenkäyntiavustaja, Lahti

Nykänen Aki
Anko lakiasiaintoimisto Oy